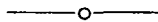

nak, hanem a mértékletesség és szerénység. Ezen erényei közé sorozható alázatossága is. Ezen elvei miatt voltak tudósok, akik kereszténynek gondolták. Valamint Sokrates, úgy ő sem írt. Mestere Musonius Rufus, leghűségesebb és legtehetségesebb tanítványa Arrianus volt.

Epiktetos philosophiáját leginkább e két szó fejezi ki: *ἀνέχου και ἀπέχου*. Fő jellemvonása az *ἀταραξία*. Epiktetos fő-törekvése az erény megismerése volt. Csak a jó és igaz értékeit ismeri el, de teljesen a valóság álláspontjára helyezkedik; legfontosabbnak az egyéniség helyes kialakítását tartja. Az első helyre az etikát, a második és harmadik helyre a megismerést, tudást és bizonyítást teszi. A jó szerinte elérhető. A philosophia az egyetlen út az erényhez. A régi stoicus szigor már nincs meg Epiktetosnál. A jó és rossz emberrel egyaránt kell törődni. Sőt a rosszra még több gondot kell fordítani. Az öngyilkosságot hibáztatja. A barátság nála a legfontosabb.

Ezek után Epiktetos Kézikönyvének: az *Ἐγχειρίδιον*-nak fordítása következik, melyhez, a műszók jegyzékét és azok magyarázatát csatolja.

1921—22. tanévi doktori értekezések:

1. Almái Irén: A nemzetgazdasági rendszerek hatása hazánk történetére. 1690—1848.

Nagy negyedretű 2—50. l. gépírás. (1921. dec.). A 2. lapon felsorolja forrásait: Kautz, Szentkláray, Ballagi, Maurer, Deák Farkas stb. műveit.

Az értekezés tárgya kidolgozásra nagyon fontos, mert igazi kulcsát adja a török hódoltság óta Magyarországon végbe ment fejlődésnek. A köreszme a 18-ik században nem az abszolútizmus, melyért egy kor népei sem lelkesedhetnek, hanem a gazdasági reformáció, mely fölváltotta a vallási reformációt, s új boldogulást ígért.

A francia XIV. Lajos király volt a mintája a 18. század többi uralkodójának e század első felében. Valamennyire ráragadt az atyáskodó, önkényes fejedelem példája, de csak azért, mert meglátták nála az állam- és nemzetboldogítás titkát, a

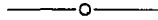
Colbertizmust vagy merkantilizmust. Mikor félszázad múlva kiábrándultak e rendszerből s látták igazságtalanságait és kudarcait, akkor a népboldogítók reménye egy új gazdasági rendszer felé fordult: az őstermelés, a természet egyedüli produktív erejét hirdető fiziokrata rendszer felé, mely állami támogatást csak az őstermelőknek, parasztoknak, bányászoknak, erdészeknek kér, de a közterheket is csak reájok rakja, míg a kereskedelem és ipar számára a liberalizmust ajánlgatja, az állami gyámkodástól való fölszabadítást. A természet felé, mely a fiziokraták rajongása szerint egyedül ad új értékeket, fordult most minden figyelem. Bölcselője ezen elméletnek az angolok után különösen a francia Rousseau, gazdaságtörténeti megalapozója Quesnay kir. udvari orvos. Nagy hivei s politikai végrehajtói a fiziokrata elveknek Magyarországon Mária Terézia és II. József, a magyar politikusok közt Széchenyi, regényírója Eötvös báró miniszter. Végül a Smith-féle nagy iparrendszer liberalizmusa is hatalmas szónoki erőre, agitátorra talál nálunk Kossuth Lajosban.

A merkantilis, fiziokrata és liberális nemzetgazdaságtani rendszerek mibenlétét és magyarországi hatását ismerteti Almai Irén értekezése. Szól pedig először a *merkantilizmusról* s főleg Colbertről, majd külön fejezetben bemutatja a *Kollonich-féle kormányrendszer* gazdasági reformtervét, amelynek magyar alkotmány sértő, centralizáló végrehajtását Széchenyi Pál kalocsai érseknek Lipót császárra gyakorolt befolyása megghiúsította ugyan, de szörványos alkalmazását nem tette lehetetlenné. Gyakorlatilag sok hasznosság is áradt ki e reformtervből, mely Magyarországnak a gyarmatország szerepét szánta. E gyarmatterület őstermelése legszembetűnőbben érezte a kormány támogatását a Tisza—Maros-közben, a *Mercy-féle telepítések* területén. Ennek ismertetésére kitűnő feldolgozást használt fel Almai Irén a Szentkláray-féle munkában.

Az értekezés *további fejezetei* ezek: Közgazdasági viszonyok Mária Terézia alatt, a fiziokrata-rendszer, II. József fiziokrata-rendszere, közgazdasági viszonyok 1790—1825 között, Gróf Széchenyi István, közgazdasági reformtörekvések 1825—1840 közt, Kossuth Lajos.

E fejezeteket együttesen átgondolni, több nagy műből összeszedgetni és szerves egésszé fűzni akkor is értékes és

tanulságos, ha részleteiben a munka nem önálló. Tudós értéke gyöngé, de alapvetésnek további önálló tudományos működéshez alkalmas. Kitűnő alkalom lett volna itt beható tanulmány tárgyává tenni Berzeviczy Gergelynek, a nagy magyar tudós-
nak egykorú munkáit *De commercio et industria Hungariae* (Lócse, 1797), *De origine rusticitatis et eius progressu* (Pest, 1804—14), *De conditione et indole rusticorum in Hungaria* (Lócse, 1806) azon időből, amikor megszületett Angolországban a Smith-féle nagyiparrendszer liberalizmusa. Ez időből látni egy magyar gondolkodó főnek felfogását kora gazdasági és jobbagyviszonyairól, a mezőgazdaságról, iparról és kereskedelemről — nagyban emelte volna az értekezés tudományos értékét. Ezt pótolni is kell kinyomatása előtt s az egyes részeknél hivatkozni pontosan a fölhasznált forrásokra. Ajánlatos a teljesebb kidolgozás, több forrásmű felhasználása.

2. Erdélyi József: Az irredentismus és Végvári. 1922.

A politikai költészet ez ágának gyökérszálai visszanyúlnak a török hódoltság koráig, folytatást nyernek a kuruc líra jelentős részében és a szabadságharc elnyomása után következett szomorú korszak lírai költészetében, Petőfi, Tompa, Sárosi, Erdélyi János stb. költeményeiben. Habár eszerint a magyar líra ez ágának is megvan a fejlődéstörténete, mégis az új irredentaköltészet annyira közel esik korra nézve hozzánk, annyira a ma költészete, hogy higgadt, elfogulatlan értékelése rendkívül nehéz. Szerző inkább is arra törekszik, hogy a mai irredentista költészet, különösen pedig Végvári költeményeinek a multtal való kapcsolatát kimutassa. Ezért a régi és újabb irredentista költészet párhuzamos helyeit is összeállítja. Végül „Repertorium“-ában a) az irredenta költészet, b) a megzenésített irredenta költemények bibliográfiáját közli.

